

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

факультет журналістики

кафедра прикладної лінгвістики та літературознавства

кафедра іноземних мов

кафедра журналістики

кафедра філософії

**КОНЦЕПТИ, ДИСКУРС І ЕТИКА КОМУНІКАЦІЇ: ЛІНГВІСТИЧНІ,
ЖУРНАЛІСТСЬКІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ВИМІРИ**

Матеріали міжкафедрального круглого столу

27 березня 2026 року

Одеса – 2026

УДК 81'42:174.4:070(049.2)
К653

Круглий стіл проведено відповідно до наказу ректора Національного університету «Одеська юридична академія» від 03 березня 2026 р. № 462-59

Організаційний комітет конференції:

Голова оргкомітету:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи, доктор юридичних наук, професор.

Заступники голови оргкомітету:

Олена СКАЛАЦЬКА – декан факультету журналістики, доктор філософських наук, професор.

Мирослава МАМИЧ – завідувач кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, доктор філологічних наук, професор.

Олексій ФЕДОТОВ – начальник науково-дослідної частини, доктор юридичних наук, професор.

Робоча група:

Юлія ТОМЧАКОВСЬКА – завідувач кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук, доцент.

Вікторія КОЛКУТІНА – завідувач кафедри журналістики, доктор філологічних наук, професор.

Ігор ШАМША – в.о. завідувача кафедри філософії, кандидат філософських наук, доцент.

Анастасія КІСЕЛЬОВА – доцент кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, кандидат філологічних наук, доцент.

Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки НУ «ОЮА»

Метою круглого столу було осмислення ролі мови, комунікації та дискурсивних практик у сучасному суспільстві, а також етичних засад інформаційної взаємодії в умовах розвитку медіа й цифрових технологій. Учасники обговорили проблеми медійних маніпуляцій, поширення фейкової інформації, етики комунікації, меж свободи слова та впливу соціальних мереж і генеративного штучного інтелекту на суспільну свідомість. Окрему увагу приділено лінгвістичним і філософським аспектам формування смислів, істини та відповідальності за комунікативні дії. У підсумку наголошено на важливості критичного мислення та формування етично відповідального інформаційного середовища.

Матеріали та пристатейна література публікуються в авторській редакції. За достовірність фактичної інформації у публікаціях відповідальність несуть автори.

Концепти, дискурс і етика комунікації: лінгвістичні, журналістські та філософські виміри : матеріали міжкафедр. круглого столу (м. Одеса , 27 березня 2026 р) / упоряд.: М. В. Мамич. Одеса : НУ «Одеська юридична академія», 2026. 110 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/32787> ;DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.32787>

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

Сташук Т.

Лексичні особливості англомовних астрологічних прогнозів70

Строченко Л.

Концептуалізація феномену геніальності в англомовних наївній і науковій картинах світу.....74

Телецька Т.

Репрезентація концепту «свобода» у політичному дискурсі (на матеріалі промов Е. Макрона).....78

Томчаковська Ю.

Концепт *waag* в англомовному медіадискурсі.....82

Томчаковський О.

Освітній дискурс як полікодовий феномен..... 86

Тупікова Т.

Англійські запозичення в сучасній німецькій юридичній термінології та проблеми їх перекладу українською мовою.....89

Чубук О.

Платформізація журналістики і нова логіка побудови медіаісторій.....93

Шамша І.

Музика як комунікація: антропологічні засади.....98

Шевченко-Бітенська О.

Юридична термінологія в умовах цифровізації права: тенденції, трансформації та європейський вимір.....103

Тетяна ТЕЛЕЦЬКА,
*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «СВОБОДА» У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (на матеріалі промов Е. Макрона)

Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі політичного дискурсу у формуванні ціннісних орієнтирів сучасного суспільства. У публічних виступах державних лідерів ключові політичні концепти набувають особливої значущості, оскільки через них інтерпретуються міжнародні події та формуються ідеологічні цінності. Одним із фундаментальних концептів західної демократичної культури є концепт «свобода». У сучасному міжнародному контексті цей концепт зазнає семантичного переосмислення. Він перестає бути лише внутрішньополітичною категорією і стає геополітичним аргументом. Особливо виразно ця тенденція простежується у дискурсі президента Франції Еммануеля Макрона, чия риторика поєднує класичний французький універсалізм із прагматичними вимогами сучасної системи безпеки.

Проблематика політичного дискурсу та мовної репрезентації ідеологічних концептів активно досліджується у сучасній лінгвістиці. У межах критичного дискурс-аналізу, представленого роботами Р. Водак, мова розглядається як інструмент формування політичних смислів, а не лише їх відображення. Свобода в такому підході може функціонувати як концепт, що використовується або для заперечення певних політичних позицій, або для їх легітимації залежно від комунікативної стратегії промовця (Wodak, 2009). Своєю чергою, французька школа аналізу дискурсу, зокрема П. Шародо, акцентує увагу на комунікативних стратегіях впливу. Політичний діяч

розглядається як комунікатор, який поєднує раціональну аргументацію з емоційним впливом на аудиторію (Charaudeau, 2005).

Метою дослідження є визначення лексико- семантичних особливостей репрезентації концепту «свобода» у політичному дискурсі Е. Макрона. Матеріалом дослідження слугували промови президента Франції: виступ на Мюнхенській конференції з безпеки (Macron, 2023), звернення до французів щодо міжнародної ситуації (Macron, 2025a) та промова на Генеральній асамблеї ООН з нагоди 80-річчя Організації Об'єднаних Націй (Macron, 2025b).

Проведений аналіз промов засвідчує, що основним вербалізатором досліджуваного концепту виступає лексема *liberté*, яка функціонує у складі ширшого лексико- семантичного поля. До цього поля входять такі поняття, як *démocratie*, *souveraineté*, *droits*, *sécurité*, *humanisme*. У промовах Е. Макрона вони формують характерні словосполучення політичного дискурсу: *liberté d'expression*, *défendre la liberté*, *lutter pour la liberté*. Наприклад, у зверненні до французької нації президент зазначає: «une certaine idée de la liberté d'expression et de l'humanisme» (Macron, 2025a). У цьому контексті свобода постає як важливий елемент демократичних і гуманістичних цінностей.

У виступах, присвячених міжнародній безпеці, концепт свободи тісно пов'язується з темою війни в Україні. Так, Е. Макрон підкреслює: «le peuple ukrainien lutte avec courage pour sa liberté» (Macron, 2025a). У цьому випадку свобода інтерпретується як цінність, що потребує захисту та міжнародної підтримки.

Суттєву роль у політичному дискурсі відіграють семантичні опозиції, які підсилюють ідеологічну аргументацію. У промові на Генеральній асамблеї ООН свобода протиставляється імперіалізму та політиці сили: «l'autorité du droit face à la loi du plus fort, la liberté face à l'impérialisme» (Macron, 2025b). У такий спосіб вибудовується аксіологічна опозиція між демократичним світопорядком і силовими моделями міжнародних відносин.

Когнітивний аналіз дозволяє представити концепт «свобода» як багаторівневу структуру. Його ядро формують поняття *liberté, démocratie, souveraineté, droits*, які безпосередньо репрезентують демократичні цінності. До ближньої периферії належать лексеми *sécurité* та *solidarité*, що відображають інституційний вимір свободи, тоді як далеку периферію становлять поняття *humanisme, paix* і *coopération internationale*.

Отже, концепт «свобода» є одним із ключових елементів політичного дискурсу Е. Макрона. Він реалізується через систему лексичних маркерів, характерні дискурсивні формули та семантичні опозиції, що формують цілісне лексико- семантичне поле. У цьому контексті свобода постає не лише як політична категорія, а як фундаментальна європейська цінність та ключовий нормативний принцип сучасного міжнародного порядку.

Література

1. Charaudeau, P. (2005). *Le discours politique : Les masques du pouvoir*. Paris : Vuibert. 255 p.
2. Macron, E. (2025a). *Adresse aux Français du Président Emmanuel Macron*. Élysée. URL : <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2025/03/05/adresse-aux-francais-6> (дата звернення : 07.03.2026)
3. Macron, E. (2025b). *Discours du Président de la République à l'Assemblée générale des Nations Unies*. Élysée. URL : <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2025/09/23/80e-session-de-lassemblee-generale-des-nations-unies-a-new-york-deuxieme-journee> (дата звернення : 07.03.2026)
4. Macron, E. (2023). *Discours du Président de la République lors de la Conférence de Munich sur la sécurité*. Élysée. URL: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2023/02/17/deplacement-en-allemande-a-loccasion-de-la-59eme-conference-de-munich-sur-la-securite> (дата звернення : 10.03.2026)
5. Wodak, R. (2009). *The discourse of politics in action: politics as usual*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. 252 p.